

have tænkt sig, at det kunde ende saaledes. Vi behøver blot at tænke paa Ændringerne vedrørende Valgretten til Menighedsraadene, Ændringerne vedrørende alle de forskellige Beføjelser, der er lagt ud til Menighederne gennem Menighedsraadene, de forskellige Bestemmelser, der er optaget i Loven om Kirkers Brug — jeg tror ikke, ret mange i vort Land for tyve Aar siden havde tænkt sig, at alt dette kunde udvides i en saadan Grad, som det nu er sket. Hermed være imidlertid ikke sagt, at vor kirkelige Lovgivning nu for al Fremtid skulde være afsluttet. Man kan maaske mene, at vi i det store og hele kan blive staaende herved en rum Tid, men Udviklingen vil selvfølgelig gaa sin Gang, og Rammerne vil stadig blive tvunget til at føje sig let og lindt om det kirkelige Liv, der leves indenfor den Institution, vi kalder den danske Folkekirke.

Vi maa aldrig glemme, at det, vi lovgiver for i kirkelige Anliggender, er selve det levende Liv, det er det aandelige Liv, og dette Liv kan jo paa den forunderligste Maade og paa den mest uventede Maade undertiden sprænge alle Principper og alle Rammer. Det var det, der skete i sin Tid ved Vaalse-Sagen, og det er det, der er sket nu i Ryslinge. Om saadanne Foreteelser indenfor Folkekirken skal behandles gennem en Særløvgivning, saaledes som det sker ved det foreliggende Lovforslag, eller det skal behandles paa den Maade, som det glæder mig, at mit Partis ærede Ordfører antydede, at han kunde gaa med til, at det nye saa vidt muligt gaar ind i Folkekirkens almindelige Organisation, ja, det er noget, som i hvert enkelt Tilfælde maa blive Genstand for nøje Overvejelse. Jeg skal ikke give gode Raad i saa Henseende, her faar enhver overveje med sig selv, hvad han finder mest tjenligt. Jeg deler ganske den Betragtning, der er fremsat fra alle Sider — og jeg tror for øvrigt, den højtærede Kirkeminister vil være enig deri —, at en Særløvgivning for Enkeltmand ikke just paa Forhaand er tiltalende, men paa den anden Side kan Livets Uregelmæssighed undertiden give Anledning til, at man maa have tilsvarende Uregelmæssighed i Lovgivningen, og det er vel noget, der lettest kan indtræffe netop paa det aandelige Livs Omraade.

Til Slut vil jeg gerne henvende et Par Ord til det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen. Dette ærede Medlem synes under de kirkelige Forhandlinger i dette høje Ting gennemgaaende at have gjort sig til Speciale at tilegne sig den J. C. Christensenske Kirkeløvgivning, og man kan ikke

undgaa meget ofte at faa Indtryk af, at det ærede Medlem utvivlsomt mener om sig selv, at han er denne Lovgivnings sande Fortsætter. Det ærede Medlem brugte den smagfulde Vending om Venstre, at vi gnider os op ad det radikale Venstre, og han vilde netop derved betegne, i hvilken betænkelig Grad vi er i Færd med at forlade den J. C. Christensenske Kirkeløvgivning. Jeg kunde med selvsamme Ret sige til det ærede Medlem, at han gnider sig op ad den J. C. Christensenske Kirkeløvgivning og Kirkepolitik, og jeg tror at have Ret til at føje til, at dette gør det ærede Medlem, til Trods for, at han ingen som helst Ret eller Adkomst har til at tilegne sig denne Politik, og endnu mindre Ret eller Adkomst til bagefter at vende denne Politik mod Venstre, mod det politiske Parti, ved hvis Hjælp dog først og fremmest denne Politik er gennemført. Og det ærede Medlem har saa meget mindre Ret dertil, som jeg tror at turde fremsætte den Opfattelse, at det ærede Medlem er i fuldstændig Modsætning til det centrale i den J. C. Christensenske Kirkepolitik, for ikke at tale om, at det ærede Medlem i hele sin kirkelige Opfattelse er i Modsætning til den kirkelige Udvikling, der har fundet Sted indenfor den danske Folkekirkens Rammer i Løbet af de sidste 100 Aar, den Udvikling, som har givet den danske Folkekirke sit særegne aandelige Præg, netop et aandeligt Præg, der adskiller den danske Folkekirke fra alle andre evangelisk-lutherske Samfund i hele Verden. Dette særlig danske, aandelige Præg i vor kirkelige Udvikling var J. C. Christensen i dyb og inderlig Pagt med, men det er det ærede Medlem ikke i nær saa høj Grad, og paa mange Punkter er han i dyb Modsætning dertil.

Hvad er da det særegne danske ved den kirkelige Udvikling hos os? Ja, det kan vel nok udtrykkes paa flere Maader, men jeg vil nu sige det saadan: vor kirkelige Udvikling er gennem de sidste hundrede Aar mere og mere blevet præget franeden, blevet præget fra den jævne Befolknings Side. Det er et Forhold, der har gjort sig stærkt gældende indenfor alle kirkelige Bevægelser i vort Land. Det har gjort sig gældende indenfor den grundtvigske Bevægelse, og det har gjort sig gældende indenfor Indre Mission, hvor man har lagt stærk Vægt paa Lægmandsbevægelsen, altsaa netop paa den jævne Befolknings Indflydelse paa den kirkelige Udvikling. Og dér maa i hvert Fald jeg tilstaa, at det alle Dage har glædet mig, at det var saaledes. Det har